

ปัจจัยเชิงสาเหตุของความเอื้ออาทรและความสมานฉันท์ของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษากรุงเทพมหานคร

Factors Correlated with Ethics of Care and Reconciliation of Undergraduates in Higher Education Institutions Bangkok

กรทิพย์ รัตนภุมมะ¹, โกศล มีคุณ², นรา สมประสงค์³, ธารินทร์ รसानนท์⁴
วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา^{1,2,3,4}

Kornthip Ratanapumma¹, Kosol Meekun², Nara Somprasong³,
Tharin Rasanond⁴

College of Management, University of Phayao^{1,2,3,4}

E-mail : kornthip@tni.ac.th¹ E-mail : dr.kosolmeekun@gmail.com²

E-mail : naranoy17@gmail.com³ E-mail : sangtharin05@hotmail.com⁴

Received: October 4, 2020; Revised: November 16, 2020; Accepted: November 20, 2020

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุของความเอื้ออาทรและความสมานฉันท์ของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษา วิธีการศึกษาใช้แนวคิดของทฤษฎีเชิงระบบและแนวคิดปฏิสัมพันธ์นิยมร่วมกันวิเคราะห์เอกสารด้านทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้ตัวแปรเชิงสาเหตุแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มลักษณะสถานการณ์ปัจจุบัน กลุ่มจิตลักษณะเดิมของบุคคล และกลุ่มจิตลักษณะตามสถานการณ์ ที่เชื่อมโยงกับพฤติกรรมความเอื้ออาทรและความสมานฉันท์ของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ให้นิยามและอธิบายกลุ่มตัวแปรปัจจัยเชิงสาเหตุทั้ง 3 กลุ่ม พร้อมทั้งได้เสนอรูปแบบแนวคิดการวิจัย ในการศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยเชิงสาเหตุและการพัฒนาพฤติกรรมความเอื้ออาทรและความสมานฉันท์ของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี

คำสำคัญ: ความเอื้ออาทร ความสมานฉันท์ นิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษา กรุงเทพมหานคร

ABSTRACT

This academic article aimed to study and analyze the causal factors affecting ethics of care and reconciliation of undergraduate students in higher education institutions in Bangkok. The study employed the concepts of system theory and interactionism model to analyze the related document. The analytical study found that there were 3 groups of

causal variables related to the ethics of care and reconciliation of the undergraduate students in higher education institutions. They were situational factors, psychological trait factors, and psychological state factors. Each group of causal factors was defined and discussed. The conceptual framework of future research to find out the causal relationship between the identified causal factors and the behaviors of ethics of care and reconciliation was also developed.

KEYWORDS: Ethics of care, Reconciliation, Undergraduate, Higher education institution, Bangkok

บทนำ

การพัฒนาประเทศไทยให้เจริญก้าวหน้าขึ้น ต้องอาศัยการพัฒนาหลายปัจจัยร่วมกัน ซึ่งทรัพยากรมนุษย์จัดว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญและควรส่งเสริมอย่างยิ่ง ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 (สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) ก็ให้ความสำคัญมากกับการพัฒนาคนโดยกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ชาติข้อ 3 ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ทุกช่วงวัยให้เป็นคนเก่งและเป็นคนดีมีศีลธรรม มีจิตสาธารณะรับผิดชอบต่อตนเอง สังคมและผู้อื่นและที่สำคัญคือ เป็นพลเมืองดีของประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับคุณลักษณะของบัณฑิตในศตวรรษที่ 21 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561) ที่เน้นการสร้างคนให้เป็นพลเมืองดี มีความรู้ในด้านวิชาการ รวมทั้งมีคุณ ธรรมและจริยธรรมจนสำเร็จในสิ่งที่มุ่งหวังได้

นิสิตนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาเป็นกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่มีบทบาทสำคัญต่อประเทศชาติ อีกทั้งยังเป็นมันสมองและกำลังสำคัญของชาติในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนา นิสิต นักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา (พ.ศ. 2560-2564) (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2561) ซึ่งเน้นพัฒนาและส่งเสริม นิสิตนักศึกษาให้บรรลุมาตรฐานผลการเรียนรู้ (Domains of Learning) แบบองค์รวม ทั้งทักษะด้านคนและสังคม (Soft Skills) กล่าวคือ การพัฒนาทางด้านคุณธรรม จริยธรรม ควบคู่กับการพัฒนาทักษะวิชาชีพ (Hard

Skills) เพื่อบรรลุเป้าหมายสูงสุดคือการพัฒนา บัณฑิตซึ่งเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติอย่างยั่งยืน ดังนั้น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 จึงมุ่งวางรากฐานการยกระดับคุณภาพทุนมนุษย์ของประเทศเพื่อให้เติบโตอย่างมีคุณภาพเป็นคนที่สมบูรณ์ทั้งเป็นคนดีมีคุณธรรมจริยธรรมและมีความรู้ ความสามารถและพัฒนาตนเองได้ต่อเนื่องตลอดชีวิต

คุณลักษณะสำคัญของนิสิตนักศึกษาแท้จริงแล้วมีอยู่หลายประการ คุณลักษณะสำคัญ 2 ประการที่ควรพัฒนาให้กับนิสิตนักศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์นี้ คือ ความเอื้ออาทรและความสมานฉันท์ ซึ่งสอดคล้องกับพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ในพิธีประดับยศนายตำรวจชั้นนายพล 15 มกราคม 2519 “สามัคคี คือการเห็นแก่บ้านเมือง และช่วยกันทุกวิถีทาง เพื่อที่จะสร้างบ้านเมืองให้เข้มแข็ง ด้วยการเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน ทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและตรงไปตรงมา นึกถึงประโยชน์ส่วนรวมนั้น คือความมั่นคงของบ้านเมือง (กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2557) ซึ่งสอดคล้องกับ สุเมธ ตันติเวชกุล (2549) ได้กล่าวถึงหลักธรรมประการหนึ่งในหนังสือ “หลักธรรม หลักทำ ตามรอยพระยุคลบาท” คือ การเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกันกล่าวโดยสรุปว่า บ้านเมืองเราอยู่รอดมาได้ทุกวันนี้ เพราะคนไทยรักกัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน ทุกคนยังรวมตัวช่วยเหลือซึ่งกันและกันซึ่งยากจะหาได้ที่ไหนในโลกนี้ ดังนั้น

ถึงแม้ว่าผู้คนในสังคมเรานั้นมีกลุ่มประชากรจำนวนมากที่เก่งมีความสามารถแต่ไร้ซึ่งความสามัคคี ผู้คนในสังคมขัดแย้งแก่งแย่งชิงดี ไม่เอื้ออาทรต่อกัน ระบาย่าฟันกันโดยใช้กำลัง สังคมนั้นก็จะเป็นสังคมพินาศไม่สมบูรณ์ กล่าวได้ว่าความสมานฉันท์และความเอื้ออาทร (เอื้อเฟื้อ) เป็น 2 คุณลักษณะสำคัญและจำเป็นสำหรับสังคมไทย ซึ่งควรจะได้มีการพัฒนาตั้งแต่เป็นเยาวชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งนิสิตนักศึกษา

บทความนี้ศึกษา ปัจจัยเชิงสาเหตุของความเอื้ออาทรและความสมานฉันท์ของนิสิตนักศึกษา ระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษากรุงเทพมหานคร โดยเริ่มจากการประมวลเอกสารและนิยามของความเอื้ออาทรและความสมานฉันท์ จากนั้นกำหนดปัจจัยเชิงสาเหตุแล้วจึงเชื่อมโยงเป็นกรอบแนวคิดเพื่อการศึกษาวิจัย หากได้มีการดำเนินการวิจัยจะทำให้ได้รูปแบบการพัฒนาความเอื้ออาทรและความสมานฉันท์ของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษากรุงเทพมหานครต่อไป

การศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุของความเอื้ออาทรและความสมานฉันท์ของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี

การศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุของความเอื้ออาทรและความสมานฉันท์ของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษา กรุงเทพมหานคร เริ่มต้นด้วยการกำหนดแนวคิดทฤษฎี และใช้เป็นกรอบการวิจัย โดยอาศัยต้นแบบทฤษฎีพัฒนาการเหตุผลเชิงจริยธรรม ของ Piaget (1932) และ Kohlberg (1964) อ้างถึงใน โกศล มีคุณ (2560) และแนวคิดรูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม (Magmusson & Endler, 1977 อ้างถึงใน ดวงเดือน พันธุนาวิน, 2541) โดยแนวทฤษฎีพัฒนาการเหตุผลเชิงจริยธรรม ของ Piaget (1932) และ Kohlberg (1964) มีงานวิจัยจำนวนมากทั้งในและต่างประเทศพบว่าเหตุผลเชิงจริยธรรมมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม และยังพบอีกว่าพฤติกรรมจริยธรรมเกิดจากการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมร่วมกับจิตลักษณะและ/หรือสถานการณ์ทางสังคม

ในส่วนของแนวคิดรูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม (ดวงเดือน พันธุนาวิน, 2541) บอกสาเหตุพฤติกรรมของบุคคล 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มลักษณะสถานการณ์ กลุ่มจิตลักษณะเดิม กลุ่มจิตร่วมกับสถานการณ์ (ปฏิสัมพันธ์แบบกลไก) และกลุ่มจิตลักษณะตามสถานการณ์ ในการศึกษาครั้งนี้กำหนดให้ผลผลิต คือ ความเอื้ออาทรและความสมานฉันท์ของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความเอื้ออาทรและสมานฉันท์

ทฤษฎีที่เป็นพื้นฐานของความเป็นคนดีคือทฤษฎีที่เกี่ยวกับจริยธรรม ทฤษฎีอธิบายพัฒนาการจริยธรรม คือ กระบวนการที่อธิบายการพัฒนาทางจริยธรรมในบุคคล แบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มทฤษฎีที่เน้นอิทธิพลของสังคม 2) กลุ่มทฤษฎีที่เน้นการเรียนรู้ของบุคคล และ 3) กลุ่มทฤษฎีที่เน้นความสำคัญของลักษณะที่ส่งเสริมจริยธรรม (โกศล มีคุณ, 2558, น. 6-11) ซึ่งทฤษฎีกลุ่มที่ 3 นี้กล่าวว่า จริยธรรมเกิดจากการตัดสินใจจากหลักการหรือเหตุผลเชิงจริยธรรม ซึ่งทฤษฎีพัฒนาการเหตุผลเชิงจริยธรรมของเพียเจต์ และโคลเบอร์ก (Piaget 1932, Kohlberg 1964) เป็นทฤษฎีที่นักวิชาการให้การยอมรับและมีการศึกษาวิจัยกันมากในปัจจุบัน ส่วนทฤษฎีที่พัฒนาขึ้นโดยนักวิชาการไทยทฤษฎีหนึ่งคือ ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรมของดวงเดือน พันธุนาวิน (2544)

การวิจัยนี้มีตัวแปรหลัก คือ ความเอื้ออาทรและความสมานฉันท์ สามารถใช้ทฤษฎีทั้งสอง คือทฤษฎีพัฒนาการเหตุผลเชิงจริยธรรมและทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรมได้ จึงได้กล่าวถึง 2 ทฤษฎีดังกล่าวพอสังเขป ดังนี้

Piaget (1932) และ Kohlberg (1964) เป็นผู้ริเริ่มทฤษฎีเหตุผลเชิงจริยธรรมโดยมีแนวความคิดว่าการที่จะพิจารณาว่าคนใดมีจริยธรรม สูงหรือต่ำ ต้องดูจากเหตุผลหรือเจตนาที่ใช้ในการตัดสินใจ เมื่อเผชิญสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์หรือโทษต่อตนเองหรือต่อผู้อื่น ซึ่งสถานการณ์ที่เผชิญนั้นต้องเป็นสถานการณ์ที่ขัดแย้งต่อจริยธรรม

(Piaget, 1932; Kohlberg, 1964; Rest, 1986; ดวงเดือน พันธุนาวิน, 2540 อ้างถึงในโกศล มีคุณ , 2560) มีงานวิจัยจำนวนมากทั้งในประเทศและต่างประเทศพบว่าเหตุผลเชิงจริยธรรมมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม อีกทั้งพฤติกรรมจริยธรรมนั้นเกิดจากการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมร่วมกับจิตลักษณะและ/หรือสถาน การณ์ทางสังคม

รีเบอร์ท พัวลอส และสเตราส์ (Liebert, Poulos & Strauss, 1973 อ้างถึงในโกศล มีคุณ, 2560, น. 6-13 ถึง 6-15) ได้ให้คำอธิบายระดับและขั้นของพัฒนาการทางจริยธรรม ได้แก่ 1) ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (Preconventional Level) เป็นระดับที่บุคคลนึกถึงผลประโยชน์ของตัวเองเป็นหลัก ซึ่งแบ่งเป็น 2 ขั้น ขั้นที่ 1 หลักการทำตามคำสั่ง ขั้นที่ 2 หลักการแสวงหารางวัล 2) ระดับตามกฎเกณฑ์ (Conventional Level) เป็นระดับที่บุคคลทำตามกฎเกณฑ์ในกลุ่มของตน คิดถึงผู้อื่น เอาใจเขามาใส่ใจเรา ทำตามกฎที่สังคมกำหนด ซึ่งแบ่งเป็น 2 ขั้น คือ ขั้นที่ 3 หลักการทำตามผู้อื่นเห็นชอบ และขั้นที่ 4 หลักการทำตามหน้าที่ทางสังคม 3) ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (Postconventional Level) เป็นระดับที่บุคคลตัดสินใจตามเหตุผลที่ตนเองคิดว่าเหมาะสม ซึ่งแบ่งได้ 2 ขั้น คือขั้น 5 หลักการทำตามค่านิยมสัญญา และ ขั้น 6 หลักการยึดอุดมคติสากล ในการวิจัยนี้สนใจศึกษาจริยธรรมที่เป็นความเอื้ออาทร (Care) ซึ่งตรงกับ Ethics of care ของ Gilligan (1982) และศึกษาความสมานฉันท์ (Reconciliation) ซึ่งจะใช้หลักเทียบเคียงกับพัฒนาการ Moral reasoning ของ Kohlberg (1964)

ในส่วนของทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม เป็นทฤษฎีที่พัฒนาขึ้นโดยศาสตราจารย์ดวงเดือน พันธุนาวิน ซึ่งทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม เปรียบพฤติกรรมของคนเหมือนผลไม้บนต้น ซึ่งผลไม้ที่ดีต้องมาจากลำต้นและรากที่ดี เปรียบลำต้นกับลักษณะจิตใจ 5 ประการซึ่งเป็นสาเหตุของพฤติกรรม ถ้าบุคคลมีลักษณะจิตทั้ง 5 ประการนี้มากจะมีพฤติกรรมของคนดีและคนเก่ง ลักษณะ

ทางจิต 5 ประการ ได้แก่ 1) ทศนคติ คุณธรรม ค่านิยม 2) เหตุผลเชิงจริยธรรม 3) ลักษณะมุ่งอนาคต 4) ความเชื่ออำนาจในตน และ 5) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หรือความมุ่งมั่นฝ่าฟันจนบรรลุเป้าหมายตามที่ตนเองได้ตั้งใจไว้ ต้นไม้อจริยธรรมยังมีส่วนรากซึ่งเปรียบกับลักษณะพื้นฐานทางจิตใจ 3 ประการ คือ 1) สติปัญญาหรือความเฉลียวฉลาด 2) สุขภาพจิต และ 3) ประสบการณ์ทางสังคม ถ้าต้นไม้อมีรากทั้ง 3 ที่แข็งแรงก็จะทำให้ลำต้นแข็งแรง และส่งผลให้ออกดอกออกผลดี ถ้าเปรียบกับคนก็จะเป็นคนดีที่เก่งและมีความสุข ดังนั้นการจะสนับสนุนส่งเสริมให้คนมีจริยธรรมสูงจึงต้องบำรุงตั้งแต่ส่วนราก (ลักษณะพื้นฐานทางจิตใจ 3 ประการ) และลำต้น (ลักษณะทางจิต 5 ประการ) (สรุปจาก ดวงเดือน พันธุนาวิน, 2544)

จากการประมวลเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความเอื้ออาทรและความสมานฉันท์ อาจจำแนกความเอื้ออาทรและความสมานฉันท์เป็น 2 ด้านสำคัญคือ ด้านจิตลักษณะและพฤติกรรม ดังต่อไปนี้

1.1 จิตลักษณะเอื้ออาทร และจิตลักษณะสมานฉันท์

1) **จิตลักษณะเอื้ออาทร** หมายถึง ลักษณะทางจิตใจของนิสิตนักศึกษาที่คิดจะไม่ละเมิด ไม่เอาเปรียบผู้อื่น คิดเอื้อเพื่อแบ่งปัน ประรณาดิเอาใจใส่ ห่วงใย รักและตระหนักในคุณค่า รวมทั้งเห็นอกเห็นใจ และมุ่งประโยชน์สุขต่อผู้อื่น สังคม และเพื่อนมนุษย์ โดยความเอื้ออาทรสามารถแบ่งได้ 3 ระดับ คือ 1) ความเอื้ออาทรในระดับต้นที่แสดงออกถึงความห่วงใยอาทรต่อตนเองและบุคคลใกล้ชิด 2) ความเอื้ออาทรในระดับกลางที่แสดงออกถึงความห่วงใยต่อชุมชนและสังคม 3) ความเอื้ออาทรในระดับสูงที่แสดงออกถึงความห่วงใยเอื้อเพื่อต่อมนุษยชาติ

2) **จิตลักษณะสมานฉันท์** หมายถึง เป็นลักษณะทางจิตใจของนิสิตนักศึกษาที่มุ่งเน้นความยุติธรรม นิติธรรม ซื่อสัตย์/โปร่งใส เมตตา และเสียสละ โดยมีหลักการปฏิบัติของผู้ที่อยู่ร่วมกัน 5 ประการ ได้แก่ 1) การรวมตัวของผู้มีเป้าหมาย

เดียวกัน มีความเห็นไปในทิศทางเดียวกัน 2) มีความเข้าใจ เชื่อใจ รัก เมตตา สามัคคีกัน 3) มีการรวมกำลังกาย กำลังทรัพย์ และความรู้ความสามารถ 4) ปฏิบัติงาน/ภารกิจ ของกลุ่มให้ลุล่วง 5) ประนีประนอม หลีกเลี่ยงความรุนแรงหรือความขัดแย้งเพื่อยุติปัญหา

1.2 พฤติกรรมเอื้ออาทร และพฤติกรรมสมานฉันท์

1) **พฤติกรรมเอื้ออาทร** หมายถึง การแสดงออกถึงการที่จะไม่ละเมิด ไม่เอาเปรียบผู้อื่นเอื้อเพื่อแบ่งปัน ปราบปรามคดี เอาใจใส่ ห่วงใย รักและตระหนักในคุณค่า รวมทั้งแสดงความเห็นอกเห็นใจและมุ่งประโยชน์สุขต่อผู้อื่น สังคม และเพื่อนมนุษย์ โดยพฤติกรรมเอื้ออาทรสามารถแบ่งได้ 3 ระดับ คือ

- 1) พฤติกรรมเอื้ออาทรในระดับต้นที่แสดงออกถึงความห่วงใยอาทรต่อตนเองและบุคคลใกล้ชิด
- 2) พฤติกรรมเอื้ออาทรในระดับกลางที่แสดงออกถึงความห่วงใยต่อชุมชนและสังคม
- 3) พฤติกรรมเอื้ออาทรในระดับสูงที่แสดงออกถึงความห่วงใยเอื้อเพื่อต่อมนุษยชาติ

2) **พฤติกรรมสมานฉันท์** หมายถึง การแสดงออกที่มุ่งเน้นความยุติธรรม นิติธรรม ซื่อสัตย์/โปร่งใส เมตตา และเสียสละ โดยมีหลักการปฏิบัติของผู้ที่อยู่ร่วมกัน 5 ประการ ได้แก่ 1) การรวมตัวของผู้มีเป้าหมายเดียวกัน มีความเห็นไปในทิศทางเดียวกัน 2) มีความเข้าใจ เชื่อใจ รัก เมตตา สามัคคีกัน 3) การรวมกำลังกาย กำลังทรัพย์ และความรู้ความสามารถ 4) การปฏิบัติงาน / ภารกิจ ของกลุ่มให้ลุล่วง 5) การประนีประนอม หลีกเลี่ยงความรุนแรงหรือความขัดแย้งเพื่อยุติปัญหา รวมถึงเมื่อเกิดความขัดแย้งขึ้น ก็มีวิธีสร้างความสมานฉันท์ โดยเน้นการใช้สันติวิธี

จากที่นำเสนอมา สามารถกำหนดตัวแปรตามของการศึกษาได้เป็น จิตลักษณะเอื้ออาทร และสมานฉันท์ กับพฤติกรรมเอื้ออาทร และสมานฉันท์

2. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความเอื้ออาทรและความสมานฉันท์ของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษา กรุงเทพมหานคร

ปัจจัยเชิงสาเหตุของจิตลักษณะ หรือพฤติกรรมสำคัญตามรูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์ (Interactionism model) สามารถระบุเป็นรูปธรรม 3 กลุ่ม ได้แก่

2.1 **กลุ่มปัจจัยด้านสถานการณ์** จาก การประมวลเอกสารพบตัวแปรปัจจัยเชิงสาเหตุด้านสถานการณ์ที่น่าจะมีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาความเอื้ออาทรและความสมานฉันท์ของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษา กรุงเทพมหานคร 4 ประการ คือ บรรยากาศสถานศึกษา ตัวแบบของอาจารย์ การสนับสนุนทางสังคม และ อิทธิพลจากสื่อเทคโนโลยีหรือสื่อออนไลน์สังคม แต่ละตัวแปรมีสาระสำคัญดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) **บรรยากาศมหาวิทยาลัยกับความเอื้ออาทรและความสมานฉันท์** หมายถึง บรรยากาศหรือคุณลักษณะภายในมหาวิทยาลัยซึ่งแต่ละที่มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกัน และเกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างนิสิตนักศึกษาและบุคลากรในมหาวิทยาลัย ทำให้เสริมสร้างการเรียนรู้เกี่ยวกับความเอื้ออาทรและสมานฉันท์ในทางตรงและทางอ้อม เกิดความเป็นมิตร และทำงานไปด้วยกันได้ดีด้วยดี ทำให้มีความร่วมมือกันระหว่างนิสิตนักศึกษาและบุคลากรในการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเอื้ออาทรและความสมานฉันท์ บรรยากาศมหาวิทยาลัยเป็นไปตามคำอธิบายของนักวิชาการ เช่น ธเนศ ขำเกิด (2533), สุชาติ วาระดี (2551) และมัณฑิณี เปี่ยมดี (2558) มีผลการวิจัยพบว่าบรรยากาศมหาวิทยาลัยมีความสัมพันธ์กับลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมด้านดีของบุคคล เช่น พบว่า ลักษณะทางกายภาพของสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการเรียนที่เหมาะสม ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักเรียนที่มีลักษณะทางกายภาพการเรียนที่ดีมีแนวโน้มจะมีพฤติกรรมการเรียนที่เหมาะสมด้วย

(ภัทรสิริณี เสวตไอยาราม, 2549) นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลร่วมกับบรรยากาศโรงเรียนที่ดีส่งผลต่อคุณภาพการบริหารงานวิชาการ (สุชาติ วาระดี, 2551) และบรรยากาศในการเรียนส่งผลโดยตรงกับพฤติกรรมการเรียน และส่งผลทางอ้อมผ่านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และลักษณะมุ่งอนาคตอย่างมีนัยสำคัญ (ณัฐพล แยมสะอาด, 2551) จากผลวิจัยดังกล่าวทำให้คาดได้ว่า บรรยากาศมหาวิทยาลัยมีความสัมพันธ์กับความเอื้ออาทรและความสมานฉันท์ของนิสิตนักศึกษา

2) ตัวแบบอาจารย์กับความเอื้ออาทรและความสมานฉันท์ หมายถึง การที่นิสิตนักศึกษาสังเกตพฤติกรรมการแสดงออกของครูอาจารย์แล้วต่อมาได้กระทำเลียนแบบพฤติกรรมตามอย่าง ซึ่งในงานวิจัยนี้อาจให้ความหมายตัวแบบอาจารย์ในความเอื้ออาทร และสมานฉันท์ได้ว่าการที่นิสิตนักศึกษาสังเกตพฤติกรรมความเอื้ออาทร และความสมานฉันท์ของครูอาจารย์ แล้วเลียนแบบพฤติกรรมที่ดีเหล่านี้ตามอย่างครูอาจารย์ ซึ่งเป็นไปตามคำอธิบายของนักวิชาการ เช่น ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจฉิม (2520) และดวงเดือน พันธุมนาวิน (2538) มีผลการวิจัยพบว่าตัวแบบอาจารย์มีความสัมพันธ์กับลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมด้านดีของบุคคล เช่น พบว่า ข้าราชการตำรวจที่เห็นแบบอย่างที่ดีจากหัวหน้าในการทำงานมากมีพฤติกรรมการทำงานมาก (เนืออน พิณประดิษฐ์ และคณะ, 2546) อีกทั้งมักคฤเทศก์ที่มีแบบอย่างที่ดีมาก มีพฤติกรรมในการดูแลสุขอนามัยของนักท่องเที่ยวมากกว่ามัคคฤเทศก์ที่มีแบบอย่างที่ดีน้อย (ชัยยุทธ กุลตั้งวัฒนา และคณะ, 2552) นอกจากนี้ นิสิตนักศึกษาชายที่เห็นแบบอย่างที่ดีจากบิดาเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อครอบครัวมักเป็นผู้ที่มีความพร้อมที่จะรับผิดชอบครอบครัวในอนาคตมากกว่านิสิตนักศึกษาชายประเภทตรงข้าม (สุภะรัฐ ยอดระบำ, 2548) ซึ่งทำให้คาดได้ว่า ตัว

แบบอาจารย์มีความสัมพันธ์กับความเอื้ออาทรและความสมานฉันท์ของนิสิตนักศึกษา

3) การได้รับการสนับสนุนทางสังคมกับความเอื้ออาทรและความสมานฉันท์ คือ การรับรู้ถึงการได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่นในสังคมในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านจิตใจ ข้อมูลข่าวสาร หรือวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ในงานวิจัยนี้ การสนับสนุนทางสังคม หมายถึง การรับรู้ของนิสิตนักศึกษาที่ได้รับการสนับสนุนจากสมาชิกในครอบครัว ครูอาจารย์ และเพื่อน ในกิจการต่างๆ 3 ด้าน คือ ด้านอารมณ์ ด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านวัสดุอุปกรณ์ ซึ่งเป็นไปตามคำอธิบายของนักวิชาการ เช่น งามตา วรินทร์ และอุษา ศรีจินดา (2551) และไพศาล แยมวงศ์ (2555) มีผลการศึกษาวิจัยพบว่า การได้รับการสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์กับลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมด้านดีของบุคคล เช่น พบว่าการสนับสนุนทางสังคมจากครูผู้สอน ร่วมกับตัวทำนายชุดลักษณะสถานการณ์อีก 3 ตัวแปร รวมทั้งสิ้น 4 ตัวแปร สามารถทำนายพฤติกรรมการปฏิเสธอิทธิพลด้านที่ไม่ดีของเพื่อนได้เป็นลำดับที่ 2 จาก 7 ลำดับ ในการวิเคราะห์ 26 กลุ่มย่อย โดยมีปริมาณการร่วมทำนายอยู่ระหว่างร้อยละ 28.2-39.9 (นิศากร สนามเขต, 2550) นอกจากนี้การได้รับการสนับสนุนด้านการเรียนรู้เนื้อหาสาระเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์จากบิดามารดา ด้านรวม เป็นตัวทำนายสำคัญของพฤติกรรมการเรียนรู้เนื้อหาทางวิทยาศาสตร์ซึ่งสามารถทำนายในกลุ่มรวมได้ร้อยละ 22.2 ส่วนในกลุ่มย่อยทำนายได้สูงสุดร้อยละ 72.0 (กิตติรัตน์ ชัยรัตน์, 2547) ซึ่งทำให้คาดได้ว่า การได้รับการสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์กับความเอื้ออาทรและความสมานฉันท์ของนิสิตนักศึกษา

4) อิทธิพลจากสื่อเทคโนโลยีหรือสื่อสังคมออนไลน์กับความเอื้ออาทรและความสมานฉันท์ หมายถึง ช่องทางการนำเสนอข่าวสารหลายรูปแบบซึ่งช่วยทำให้การสื่อสารเข้าใจง่ายขึ้น ส่งผลให้การสื่อสารมีพลังและมีอิทธิพล โดยเฉพาะการสื่อสารในโลกอินเทอร์เน็ตที่มีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงโลกเข้าไว้ด้วยกัน เป็นไปตามคำอธิบายของนักวิชาการ

เช่น Millison, 2002 อ้างถึงใน สิริชัย วงษ์สาธิต ศาสตร์ (2549), สิริชัย วงษ์สาธิตศาสตร์ (2549) และ โสร้อย หงษ์ศิลปกรรม (2553) มีผลการศึกษาวิจัย พบว่านิสิตนักศึกษาที่มีวัตถุประสงค์ของการใช้ เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการติดต่อสื่อสารและ ทำงานโดยศึกษาการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ด้วย ตนเอง มีพฤติกรรมการใช้ประโยชน์เครือข่ายสังคม ออนไลน์อยู่ในระดับมาก (เพ็ญพอน พ่วงแพ, 2559) นอกจากนี้การคาดหวังต่อการใช้งานเครือข่ายสังคม ออนไลน์ การรับรู้ การเรียนรู้ และการยอมรับต่อการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ รวมถึงทัศนคติต่อการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ของ Gen-x ใน กรุงเทพมหานครอยู่ในระดับมาก และมีนัยสำคัญทาง สถิติ (กายกาญจน์ แสนแก้ว, 2560) ซึ่งทำให้คาดว่า อิทธิพลจากสื่อเทคโนโลยีหรือสื่อสังคมออนไลน์มีความสัมพันธ์กับความเอื้ออาทรและความสมานฉันท์ ของนิสิตนักศึกษา

จากที่นำเสนอมา พบว่า ปัจจัยกลุ่มสถานการณ์มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับพฤติกรรมต่างๆ ด้านดีของบุคคล ทำให้คาดได้ว่า กลุ่มปัจจัยด้านสถานการณ์ ซึ่งได้แก่ บรรยากาศมหาวิทยาลัย ตัวแบบอาจารย์ การได้รับการสนับสนุนทางสังคม และ อิทธิพลจากสื่อเทคโนโลยีหรือสื่อสังคมออนไลน์ จะร่วมกันอธิบายจิตลักษณะและพฤติกรรมเอื้ออาทร และสมานฉันท์ได้อย่างชัดเจน

2.2 กลุ่มปัจจัยด้านจิตลักษณะเดิม

การประมวลเอกสารพบตัวแปรปัจจัยด้านจิตลักษณะที่น่าจะมีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาความเอื้ออาทร และความสมานฉันท์ของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษา กรุงเทพมหานคร คือ การเชื่ออำนาจในตน การมุ่งอนาคตควบคุมตน เหตุผลเชิงจริยธรรม และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

1) **ความเชื่ออำนาจในตนกับความเอื้ออาทรและความสมานฉันท์** ความเชื่ออำนาจในตน หมายถึง ความเชื่อของบุคคลว่าผลของการกระทำบางสิ่งที่ดีหรือไม่ดีนั้น ขึ้นอยู่กับการกระทำของตนเองเป็นหลัก มากกว่าโชคชะตา หรือสิ่งอื่นๆ

รอบตัวภายนอกความเชื่ออำนาจในตนมี 4 องค์ประกอบ คือ 1) ความเชื่อว่าตนทำได้ 2) ความเชื่อในความพยายามของตนเองว่าสำคัญต่อผลในภายหลัง 3) ความเชื่อว่าตนสามารถทำนายผลได้แม่นยำ และ 4) ความเชื่อว่าตนเองสามารถควบคุมผลที่จะเกิดกับตนได้ (Rotter, 1996, 1975 อ้างอิงใน ดวงเดือน พันธุนาวิน, 2557) และดวงเดือน พันธุนาวิน (2557) มีผลการวิจัยพบว่า ผู้ที่มีความเชื่ออำนาจในตนมากมักจะเป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จทางด้านต่างๆ มาก และมักเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมที่ดิงามด้วย (ดวงเดือน พันธุนาวิน, 2551) ขณะที่ ผู้ที่มีความเชื่ออำนาจในตนมากในกลุ่มเยาวชนผู้กระทำผิดที่พร้อมจะปรับตัวเป็นคนดี เป็นผู้ที่มีความพร้อมที่จะปรับตัวเป็นคนดีมาก ทั้งในเชิงความพร้อมที่จะไม่เบียดเบียนตนเอง และความพร้อมที่จะไม่เบียดเบียนผู้อื่น (ทองพูล บัวศรี, 2550) นอกจากนี้ นิสิต นักศึกษาปริญญาตรีในประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีความเชื่ออำนาจในตนมาก เป็นผู้ที่มีความประพฤติ บริโภคอาหารอย่างปลอดภัยมากกว่านิสิตนักศึกษาที่มีความเชื่ออำนาจในตนน้อย (Byrd- Bredbeber et al., 2007) ทำให้คาดได้ว่า ความเชื่ออำนาจในตน จะสัมพันธ์กับความเอื้ออาทรและความสมานฉันท์ ของนิสิตนักศึกษา

2) **การมุ่งอนาคตควบคุมตนกับความเอื้ออาทรและความสมานฉันท์** หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการมองการณ์ไกลและจัดระเบียบวางแผนการกระทำของตนอย่างเป็นระบบ เพื่อมุ่งหวังถึงสิ่งดีที่จะเกิดและได้รับในอนาคต หรือป้องกันผลเสียไม่ให้เกิดขึ้นในอนาคต อีกทั้งสามารถอดทนรอคอยได้โดยไม่ต้องได้รับการควบคุมจากผู้อื่น โดยเริ่มจากการกำหนดเป้าหมาย จากนั้นแบ่งเป้าหมายใหญ่เป็นเป้าหมายย่อย เมื่อกระทำเป้าหมายย่อยสำเร็จก็ให้รางวัลตนเองเพื่อจะได้มีกำลังใจที่จะดำเนินการในขั้นตอนต่อไป และกระทำต่อไปเรื่อยๆจนบรรลุเป้าหมายในที่สุด [สาระสำคัญ จาก Locke and Latham, 1990 ; ดวงเดือน พันธุนาวิน, 2549 (อ้างในอุบล เลี้ยววาริน, 2553), นงนภัสพันธ์ พลกฤต และฉัตรชัย ศิริกุลพันธ์, 2559,

มีผลการวิจัย พบว่า ลักษณะมุ่งอนาคตทางการเรียนสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเรียนของพระนิสิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าพระนิสิตที่มีลักษณะมุ่งอนาคตทางการเรียนมาก มีพฤติกรรมการเรียนเหมาะสม (พระมหาสุชาติ ไหมอ่อน, 2550) และคุณเดือน พันธมนาวิน (2557) พบว่า ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตนเองสามารถทำนายพฤติกรรมเคารพกฎระเบียบของนิสิตนักศึกษา ได้มากกว่าพฤติกรรมเอื้อเฟื้อเพื่อน และพฤติกรรมรักษาความสะอาด สิ่งแวดล้อม จึงทำให้คาดได้ว่า ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตนเองมีความสัมพันธ์กับความเอื้ออาทร และสมานฉันท์ของนิสิตนักศึกษา

3) เหตุผลเชิงจริยธรรมกับความเอื้ออาทรและความสมานฉันท์ เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง หลักการ ความคิด หรือเจตนาที่บุคคลตกลงใจว่าจะกระทำหรือไม่กระทำ เมื่อเผชิญกับเหตุการณ์ที่ขัดแย้งต่อจริยธรรมอันดี และสถานการณ์นั้นเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์หรือโทษของตนเองหรือของผู้อื่น (Piaget, 1932; Kohlberg, 1964; Rest, 1986; ดวงเดือน พันธมนาวิน, 2540) มีผลการวิจัยพบว่า นิสิตนักศึกษาที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงจะมีพฤติกรรมตามกฎหมายและข้อบังคับ รวมถึงพฤติกรรมตามสิทธิและหน้าที่สูงกว่านิสิตนักศึกษาที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำกว่า (ฤกษ์ชัย คุณูปการ, 2547) นอกจากนี้ เหตุผลเชิงจริยธรรมเป็น 1 ใน 5 ตัวแปรสำคัญที่ทำนายพฤติกรรมของครูอาจารย์ในการปลูกฝังระเบียบวินัยแก่นักเรียน นิสิตนักศึกษา โดยทำนายได้ร้อยละ 23.7 ถึง 34.7 (แสง ทวีคุณ, นิภาพร โชติสุดแสน, และ ณรงค์ศักดิ์ บุญยมาริก, 2546) จึงคาดได้ว่า เหตุผลเชิงจริยธรรมมีความสัมพันธ์กับความเอื้ออาทร และความสมานฉันท์ของนักศึกษา

4) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์กับความเอื้ออาทรและความสมานฉันท์ หมายถึง ความพยายามทำสิ่งต่างๆอย่างไม่ย่อท้อ จนได้ผลดีตามที่หวังไว้ผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงจะมีลักษณะดังนี้ 1) เป็นผู้ที่รับรู้และดำเนินการเรื่องต่างๆ ด้วยตนเองเป็นหลัก 2) ยอมรับปัญหาที่เกิดขึ้น 3) แก้ปัญหาด้วยวิธีการที่คิด

เอง ไม่เลียนแบบผู้อื่น 4) ตั้งเป้าหมายให้เหมาะสมกับความสามารถของตน 5) ทำงานอย่างมีระบบ และมีประสิทธิภาพ 6) เมื่อคิดว่างานจะสำเร็จ ก็มีกำลังใจที่จะทำงานให้สำเร็จ แต่เมื่อคิดว่างานมีโอกาสล้มเหลว ก็ทำการทบทวน หาข้อดีข้อเสีย เพื่อปรับปรุงให้ดีขึ้น ซึ่งเป็นไปตามคำอธิบายของ McClelland & Winter (1971); ดวงเดือน พันธมนาวิน (2547) และ งามดาว วินิทานนท์ (2557) มีผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทั่วไปของนักเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมการอ่าน (ศุภรงค์ อินทุณท์, 2552) อีกทั้งแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทั่วไป เมื่อเข้าร่วมกับตัวแปรกลุ่มจิตลักษณะเดิมอีก 3 ตัวแปร รวมเป็น 4 ตัวทำนาย สามารถทำนายทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมการนวลสงวนตัวของนักเรียนอาชีวศึกษาหญิงได้ร้อยละ 46.8 ในกลุ่มรวม และทำนายได้ร้อยละ 65.8 ในกลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษาหญิงที่ทำงานพิเศษ (สิริมล ธีระประทีป, 2549) ทำให้คาดได้ว่าแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จะมีความสัมพันธ์กับความเอื้ออาทร และความสมานฉันท์ของนิสิตนักศึกษา จากที่นำเสนอมาพบว่า กลุ่มปัจจัยด้านจิตลักษณะเดิมมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับพฤติกรรมต่าง ๆ ด้านดีของบุคคล ทำให้คาดได้ว่า กลุ่มปัจจัยด้านจิตลักษณะเดิมซึ่งได้แก่ การเชื่ออำนาจในตน การมุ่งอนาคตควบคุมตนเอง เหตุผลเชิงจริยธรรม และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ จะร่วมกันอธิบาย จิตลักษณะและพฤติกรรมเอื้ออาทร และสมานฉันท์ได้อย่างชัดเจน

2.3 กลุ่มจิตลักษณะตามสถานการณ์กับความเอื้ออาทรและสมานฉันท์

จากการประมวลเอกสารพบตัวแปรปัจจัยด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์ที่น่าจะมีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาความเอื้ออาทรและความสมานฉันท์ของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษา กรุงเทพมหานคร คือ ทัศนคติต่อพฤติกรรมความเอื้ออาทร และความสมานฉันท์ และความเชื่ออำนาจในตนในความเอื้ออาทร และความสมานฉันท์

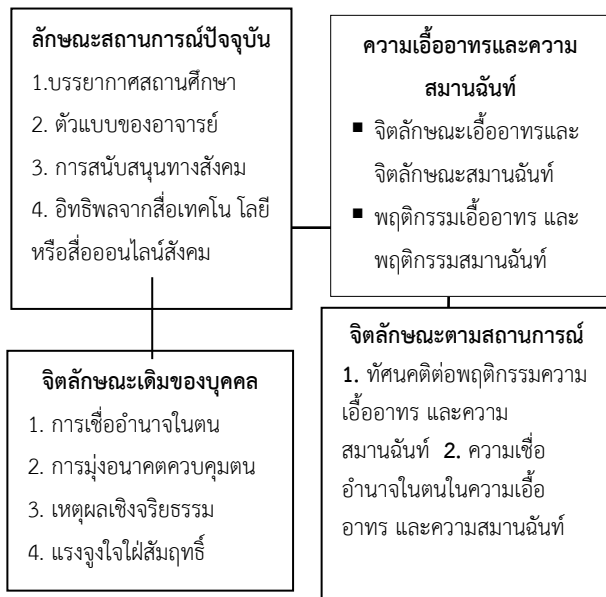
1) ทศนคติต่อพฤติกรรมความเอื้ออาทรและความสมานฉันท์ ความรู้สึกในใจต่อความเอื้ออาทร และความสมานฉันท์ ซึ่งเกิดจากการรู้เชิงประเมินว่าสิ่งดังกล่าวมีประโยชน์หรือมีโทษมากน้อยเพียงใดส่งผลให้บุคคลเกิดความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบ และพร้อมที่จะกระทำหรือไม่กระทำต่อไป ซึ่งนิยามดังกล่าวสอดคล้องกับคำอธิบายของนักวิชาการ เช่น ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ (2531) และ งามตา วรินทร์านนท์ (2534) มีผลการวิจัยพบว่า ทศนคติต่อพฤติกรรมความเอื้ออาทรและความสมานฉันท์ มีความสัมพันธ์กับลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมด้านดีของบุคคล กล่าวคือ พบว่า ทศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมการดูแลผู้สูงอายุของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น มีอิทธิพลต่อความพร้อมที่จะดูแลญาติผู้ใหญ่ที่สูงอายุ (สุทธิดา ทองศฤงคสี, 2548) นอกจากนี้ ตัวทำนายนสำคัญของพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์และปลอดภัยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น คือทศนคติที่ดีต่อพฤติกรรม (วันวิสา สรรีระศาสตร์, 2554) ซึ่งทำให้คาดได้ว่า ทศนคติต่อความเอื้ออาทรและความสมานฉันท์มีความสัมพันธ์กับความเอื้ออาทร และความสมานฉันท์ของนิสิตนักศึกษา

2) การเชื่ออำนาจในตนด้านความเอื้ออาทรและความสมานฉันท์ หมายถึง การที่บุคคลมีความเชื่อว่าการที่ตนจะเป็นผู้มีความเอื้ออาทร และความสมานฉันท์ได้นั้นเป็นผลมาจากการกระทำของตนเองในเรื่องดังกล่าว ซึ่งตนเองนั้นสามารถควบคุมผล และคาดการณ์ผลที่เกิดจากการกระทำของตนเองได้ ซึ่งสอดคล้องกับคำอธิบายของนักวิชาการ เช่น ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2539), ดุจเดือน พันธุมนาวิน (2552) และ Rotter (1982) มีผลการวิจัย พบว่า การเชื่ออำนาจในตนด้านความเอื้ออาทรและความสมานฉันท์ มีความสัมพันธ์กับลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมด้านดีของบุคคล โดยพบว่า พยาบาลที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนสูงจะมีความสามารถในการปฏิบัติงานในระดับที่สูงกว่าพยาบาลที่มีความเชื่ออำนาจภายนอกตน (เอมอร งามธรรมนิตย์, 2546) และความเชื่ออำนาจในตน มีความสัมพันธ์ทางบวก

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพฤติกรรมการประหยัดค่าใช้จ่าย และพฤติกรรมการฉลาดเลือกตามลำดับ (แสงเดือน เสาะสูงเนิน, 2559) ซึ่งทำให้คาดได้ว่าความเชื่ออำนาจในตนด้านความเอื้ออาทร และความสมานฉันท์มีความสัมพันธ์กับความเอื้ออาทร และความสมานฉันท์ของนิสิตนักศึกษา

จากที่นำเสนอมา พบว่า กลุ่มปัจจัยด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมต่างๆด้านดีของบุคคล ทำให้คาดได้ว่ากลุ่มปัจจัยด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์ซึ่งได้แก่ทศนคติต่อพฤติกรรมความเอื้ออาทร และความสมานฉันท์ และ ความเชื่ออำนาจในตนในความเอื้ออาทร และความสมานฉันท์ จะร่วมกันอธิบายจิตลักษณะและพฤติกรรมเอื้ออาทรและสมานฉันท์ได้อย่างชัดเจน

จากการนำเสนอการศึกษาเอกสาร ได้กำหนดความเอื้ออาทรและความสมานฉันท์ของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษากรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 1) จิตลักษณะเอื้ออาทร และจิตลักษณะสมานฉันท์ 2) พฤติกรรมเอื้ออาทร และพฤติกรรมสมานฉันท์ และกำหนดปัจจัยเชิงสาเหตุของความเอื้ออาทรและความสมานฉันท์ออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มปัจจัยด้านสถานการณ์ กลุ่มปัจจัยด้านจิตลักษณะ และกลุ่มปัจจัยด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์ สามารถกำหนดเป็นกรอบแนวคิดเพื่อการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุของความเอื้ออาทรและความสมานฉันท์ ได้ดังภาพ

ภาพที่ 1 ภาพปัจจัยเชิงสาเหตุการพัฒนาความเอืออาทร และความสมานฉันท์ของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษา กรุงเทพมหานคร

ที่มา : สังเคราะห์โดยผู้เขียน

จากกรอบแนวคิดปัจจัยเชิงสาเหตุของความเอืออาทรและความสมานฉันท์ของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี หากมีการดำเนินการวิจัยในเชิงความสัมพันธ์เปรียบเทียบ (Correlative Comparative Study) จะทำให้ทราบปัจจัยที่เป็นสาเหตุสำคัญของความเอืออาทรและความสมานฉันท์ของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี สามารถนำไปสู่การกำหนดรูปแบบการพัฒนาความเอืออาทรและความสมานฉันท์ของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี และ/หรือนำไปต่อยอดในการสร้างหลักสูตร สร้างกิจกรรม หรือทำวิจัยเชิงทดลอง

เอกสารอ้างอิง

กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2557). พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในพิธีประดับยศนายตำรวจชั้นนายพล. 15 มกราคม 2519, 2 มกราคม 2563.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). ทิศทางพัฒนาบัณฑิตไทย. 2 มกราคม 2563.สืบค้นเมื่อ 1 พฤษภาคม 2563, จากhttps://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=50496&Key=news_Tee.

กายกาญจน์ เสนแก้ว. (2560). พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ของ Gen-X ในกรุงเทพมหานคร (ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ).

สร้างนวัตกรรมการพัฒนาพฤติกรรมความเอืออาทร และความสมานฉันท์ของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีได้

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

บทความนี้ได้เสนอ ความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับความเอืออาทรและความสมานฉันท์ เชื่อมโยงกับจิตลักษณะและพฤติกรรมเอืออาทร และสมานฉันท์ของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในแนวทางของการศึกษาจิตพฤติกรรมศาสตร์ โดยได้มีการศึกษารวบรวมกรณียุทธศาสตร์ ให้นิยามกลุ่มตัวแปรปัจจัยทั้ง 3 กลุ่มที่เชื่อมโยงกับความเอืออาทรและความสมานฉันท์ของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งประกอบด้วย กลุ่มปัจจัยด้านสถานการณ์ ได้แก่ บรรยากาศสถานศึกษา ตัวแบบของอาจารย์ การสนับสนุนทางสังคม และ อิทธิพลจากสื่อเทคโนโลยี หรือสื่อออนไลน์สังคม กลุ่มปัจจัยด้านจิตลักษณะ ได้แก่ การเชื่ออำนาจในตน การมุ่งอนาคตควบคุมตน เหตุผลเชิงจริยธรรม และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ กลุ่มปัจจัยด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์ ได้แก่ ทศนคติต่อพฤติกรรมความเอืออาทร และความสมานฉันท์ และ ความเชื่ออำนาจในตนในความเอืออาทร และความสมานฉันท์ สุดท้ายได้เสนอกรอบแนวคิดการวิจัยสำหรับการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุของความเอืออาทรและความสมานฉันท์ของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี จากนั้นนำผลที่ได้เป็นแนวทางในการต่อยอดการพัฒนาเชิงทดลอง สร้างหลักสูตร สร้างกิจกรรม หรือสร้างปัจจัยเชิงสาเหตุดังกล่าวต่อไป

- กิตติรัตน์ ชัยรัตน์. (2547). *ประสบการณ์ในการเข้าค่ายวิทยาศาสตร์และลักษณะจิตใจของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเรียนสาระวิทยาศาสตร์* (วิทยานิพนธ์ วท.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- โกศล มีคุณ. (2558). *เอกสารการสอนชุดวิชาการแนะแนวกับคุณภาพชีวิต = Guidance and the quality of life หน่วยที่ 6 คุณธรรมจริยธรรมกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต* (ฉบับปรับปรุงที่ 1). นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- โกศล มีคุณ. (2560). *อิทธิพลของการใช้นวัตกรรมนิทานพัฒนาจิตลักษณะด้านเหตุผลเชิงจริยธรรมที่มีต่อจิตลักษณะ และพฤติกรรมของนักเรียนวัยรุ่นตอนต้น*. รายงานการวิจัยทุนอุดหนุนการทำกิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัย. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.).
- งามตา วนิทานนท์. (2534). *เอกสารประกอบการสอนจิตวิทยาสังคม*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- งามตา วนิทานนท์ และอุษา ศรีจินดารัตน์. (2551). *ปัจจัยเชิงสาเหตุด้านการจัดการศึกษาตามแนวปฏิรูปการศึกษาสภาพแวดล้อมทางครอบครัวและโรงเรียนที่มีต่อความสุขและพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย: การวิจัยช่วงยาวหลายระยะ* (รายงานการวิจัยฉบับที่ 120). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- งามตา วนิทานนท์. (2557). *การวิจัยเพื่อพัฒนาแบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์แบบทั่วไปและแบบเฉพาะกิจสำหรับใช้กับวัยรุ่นไทยและการประเมินความตรง*. *วารสารจิตพฤติกรรมศาสตร์ : ระบบพฤติกรรมไทย*, 11(1), 66-120.
- ชัยยุทธ กุลตั้งวัฒนา กมลมาลย์ วิรัตน์เศรษฐสิน ธาดา วิมลฉัตรเวที ธงชาติ พุเจริญ และศุภชัย สุพรรณทอง. (2552). *ปัจจัยเชิงเหตุและผลของพฤติกรรมการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพของคนไทย*. รายงานการวิจัยทุนสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ภายใต้แผนงานส่งเสริมการออกกำลังกายตามชนิดกิจกรรมเพื่อสุขภาพ.
- ณัฐพล แยมสะอาด. (2551). *การศึกษาตัวแปรเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเขตพื้นที่การศึกษา 2 กรุงเทพมหานคร* (วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- ดวงเดือน พันธมนาวิน. (2538). *ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม: การวิจัยและการพัฒนาบุคคล*. กรุงเทพมหานคร: โครงการส่งเสริม เอกสารวิชาการ. สถาบันจิตพัฒนาบริหารศาสตร์.
- ดวงเดือน พันธมนาวิน. (2539). *การใช้ผลผลิตจากการวิจัยทางจิตพฤติกรรมศาสตร์เพื่อการพัฒนาคนไทย*. *วารสารจิตวิทยา*, 3(2), 46-60.
- (2539). *ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม: การวิจัยและการพัฒนาบุคคล* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- (2541). *รูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism Model) เพื่อการวิจัยสาเหตุของพฤติกรรม และการพัฒนาพฤติกรรมมนุษย์*. *ทันตภิบาล*, 10(2), 105-108.
- (2544). *ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรมการวิจัยและการพัฒนาบุคคลกร ตำราชั้นสูงทางสังคมพฤติกรรมศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 4). คณะพัฒนาสังคม: สถาบันจิตพัฒนาบริหารศาสตร์.
- (2547). *แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์: เทคโนโลยีจิตพัฒนา*. บทความวิชาการ ในเอกสารประกอบการสัมมนาเรื่อง “ผลิตผลวิจัยระบบพฤติกรรมไทยเร่งไขปัญหาร่วมพัฒนาเยาวชน” จัดโดย สำนักงาน

- คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ร่วมกับคณะกรรมการแห่งชาติเพื่อการวิจัยและพัฒนาาระบบพฤติกรรม
พฤติกรรมกรรมไทย วันที่ 23 สิงหาคม 2548 โรงแรมจอมเทียนปาล์มบีช พัทยา จังหวัดชลบุรี.
- (2548). การวิจัยทางจิตพฤติกรรมศาสตร์เพื่อการพัฒนาบุคคลและสังคม. เอกสารประกอบการ
ประชุมปฏิบัติการ เรื่อง *การใช้และการผลิตผลงานวิจัยทางจิตพฤติกรรมศาสตร์เพื่อประโยชน์แก่
สังคมไทย* (น. 2-21). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- (2557). การวิจัยเพื่อการสร้างแบบวัดความเชื่ออำนาจในตนทั่วไปและเฉพาะกิจเพื่อใช้ กับวัยรุ่นไทย
และการประเมินคุณลักษณะของคะแนนจากแบบวัด. *วารสารจิตพฤติกรรมศาสตร์: ระบบพฤติกรรม
ไทย, 11(1)*, 121-189.
- ดวงเดือน พันธุนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจฉิม. (2520). *จริยธรรมของเยาวชนไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 2).
กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ดวงเดือน พันธุนาวิน และคณะ. (2531). *ชุดฝึกอบรมการเสริมสร้างคุณลักษณะของข้าราชการพลเรือน*.
สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน, สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.
- ดุษฎีเดือน พันธุนาวิน. (2551). *ตำราขั้นสูงทางระเบียบวิธีวิทยาการวิจัยหลักและวิธีการประมวลเอกสารเพื่อ
ความเป็นเลิศในการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: บริษัทเอ.ที.พี.ริ้นตั้งจำกัด.
- (2552). ความเชื่ออำนาจในตน: การวัดความสำคัญและการเปลี่ยนแปลง. *วารสารพัฒนาสังคม, 11*,
107-141. (2557). การวิจัยเพื่อพัฒนาแบบวัดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนด้วยเทคนิคการวิเคราะห์
องค์ประกอบแบบวัดทั่วไปและแบบวัดเฉพาะกิจ และการประเมินคุณภาพจากการใช้. *วารสารจิต
พฤติกรรมศาสตร์: ระบบพฤติกรรมไทย, 11(1-2)*: 121-189.
- ทองพูล บัวศรี. (2550). *ปัจจัยเชิงสาเหตุแบบบูรณาการระหว่างการฝึกอบรมครอบครัวและจิตลักษณะที่
เกี่ยวข้องกับความพร้อมที่จะปรับตัวเป็นคนดีของเยาวชนกระทำผิดในบ้านกาญจนาภิเษก* (ภาคนิพนธ์,
คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์).
- ธเนศ ขำเกิด. (2533). การจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน. *สารพัฒนาหลักสูตร, 96(1)*, 35 – 37.
- นงนภัส พันธุ์พลกฤต และฉัตรชัย ศิริกุลพันธ์. (2559). *การวิจัยและพัฒนาชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตจริยธรรม
ในการดำเนินชีวิตของนิสิตนักศึกษาอาชีวศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่*. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์
สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- นิตาการ สนามเขต. (2550). *การมีภูมิคุ้มกันภายในและภายนอกที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม การคบเพื่อนอย่าง
เหมาะสมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย* (วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหาร
ศาสตร์)
- นืออน พิณประดิษฐ์ และคณะ. (2546). *ตัวบ่งชี้ทางจิตสังคมกับพฤติกรรมการทำงานของข้าราชการตำรวจ
สังกัดตำรวจภูธร ภาค 4*. โครงการวิจัยแม่บท. การวิจัยและพัฒนาาระบบพฤติกรรมไทย สำนักงาน
คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- พระมหาสุชาติ ไหมอ่อน. (2550). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนของพระนิสิตคณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร* (วิทยานิพนธ์กศ. ม.,
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- เพ็ญพูนอ พวงแพ. (2559). การศึกษาพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Media) ของนิสิต
นักศึกษาวิชาชีพรู คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. *วารสาร สาขามนุษยศาสตร์
สังคมศาสตร์ และศิลปะ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 9(2)*, 946-956.

- ไพศาล แยมวงศ์. (2555). การศึกษาการสนับสนุนทางสังคมที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในชีวิตของนิสิตนักศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (สารนิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- ภัทรสิริณัฒน์ เสวตไอยาราม. (2549). องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเรียนที่เหมาะสมของนักเรียน ช่วง ชั้นที่ 3 โรงเรียนพุลเจริญวิทยาคมอำเภอบางพลี จังหวัด สมุทรปราการ (วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- มัญชลี เปี่ยมดี. (2558). ลักษณะทางสังคมและลักษณะทางจิตที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมหลีกเลี่ยงบายมุขของ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (วิทยานิพนธ์ วท.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- ฤกษ์ชัย คุณูปการ. (2547). ลักษณะทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องในเชิงสาเหตุต่อพฤติกรรมประชาติปไตยของนิสิต นักศึกษา สถาบันราชภัฏ. รายงานการวิจัย พุทธศักราช 2547. รายงานการวิจัยประเภทการวิจัยและพัฒนาระบบ พฤติกรรมไทย, สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.).
- วันวิสา สรีระศาสตร์. (2554). ปัจจัยเชิงสาเหตุด้านสถานการณ์ทางสังคม และการมีภูมิคุ้มกันทางจิตที่ เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการใช้อินเตอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์และปลอดภัยของนักเรียนหญิงระดับ มัธยมศึกษาในโรงเรียนที่เข้าร่วมและไม่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการใช้อินเตอร์เน็ตอย่าง สร้างสรรค์ และปลอดภัย (ปริญญาณิพนธ์ ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ ประยุกต์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- ศุภรางค์ อินทุณห์. (2552). ปัจจัยเชิงสาเหตุทางจิตสังคมและปัจจัยเชิงผลด้านการจัดการกับความเครียดของ พฤติกรรมรักการอ่านในนักเรียนวัยรุ่น. (ปริญญาณิพนธ์ สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ).
- สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 (ฉบับย่อ). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2561). ยุทธศาสตร์การพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา (พ.ศ. 2560-2564). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- สิริมล ธีระประทีป. (2549). ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการกวดงวดตัวของนักเรียนหญิงสาย อาชีวศึกษา (ภาคินิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม), สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์).
- สิริชัย วงษ์สาริตศาสตร์. (2549). สื่อออนไลน์ ช่องทางใหม่ในการรายงานข่าวของสื่อมวลชนไทย. วารสาร รามคำแหง, 23(1), 43-69.
- สุชาดา วาระดี. (2551). ปัจจัยส่วนบุคคลและบรรยากาศของโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพการบริหารงาน วิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา (วิทยานิพนธ์ วท.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- สุทธิดา ทองศฤงคลี. (2548). ปัจจัยเชิงสาเหตุแบบบูรณาการระหว่างบ้าน โรงเรียน และจิตลักษณะที่เกี่ยวข้อง กับความตั้งใจที่จะดูแลผู้สูงอายุของนักเรียน มัธยมศึกษาปีที่ 2 (ภาคินิพนธ์ ปริญญาศิลปศาสตรมหา บัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์).
- สุภะรัฐ ยอดระบำ. (2548). ปัจจัยเชิงสาเหตุแบบบูรณาการด้านบ้าน สถานศึกษา และจิตลักษณะที่เกี่ยวข้อง กับความตั้งใจที่จะรับผิดชอบครอบครัวของนิสิตนักศึกษาชายระดับปริญญาตรี (ภาคินิพนธ์ ศศ.ม., สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์).
- สุเมธ ตันติเวชกุล. (2549). หลักธรรม หลักทำ ตามรอยพระยุคลบาท. กรุงเทพมหานคร.
- โสรัจจ์ หงศ์ลดารมภ์. (2553). ตรรกวิทยาสัญลักษณ์ (พิมพ์ครั้งที่ 2 ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- แสงเดือน เสาะสูงเนิน. (2559). ปัจจัยเชิงสาเหตุทางจิตสังคมที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้ชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย. (การศึกษาค้นคว้าอิสระ ศศ.ม., สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์).
- แสง ทวีคุณ นิภาพร โชติสุดเสนต์ และ ณรงค์ดี บุญยมาริก. (2546). ผลของการพัฒนาจิตและทักษะต่อพฤติกรรมการปลูกฝังวินัยแก่นักเรียนของครู. รายงานการวิจัยทุนสนับสนุนจากโครงการวิจัยแม่บท, การวิจัยและพัฒนาาระบบพฤติกรรมไทย, สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.).
- อุบล เลี้ยววาริน. (2553). การใช้วัตกรรมการนิทานพัฒนาจิตจริยธรรมแก่เด็กไทย ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน. ในการประชุมปฏิบัติการ “ครูฝึก” เพื่อใช้นิทานพัฒนาจิตจริยธรรมแก่เยาวชน. ระหว่างวันที่ 12-21 ตุลาคม 2553 ณ โรงแรมฟูรมา จอมเทียนบีช จ.ชลบุรี ภายใต้ “แผนงานวิจัยและพัฒนาการใช้วัตกรรมการนิทานเพื่อพัฒนาจิตลักษณะแก่เด็กไทย” จัดโดย ศูนย์วิจัยและพัฒนาาระบบพฤติกรรมไทย การกิจสร้างเศรษฐกิจและสันติสุข, สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ.
- เอมอร งามธรรมนิตย. (2546). ความเครียดในการปฏิบัติงานและความเชื่ออำนาจภายใน – ภายนอกตนกับความสามารถในการปฏิบัติงานของพยาบาล โรงพยาบาลศิริราช (วิทยานิพนธ์วท.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- Byrd-Bredbeber, C., Maurer, J., Wheatley, V., Schaffner, D., Bruhn, C., & Blalock, L. (2007). Food Safety self-reported behaviors and cognitions of young adults: Results of a national study. *Journal of Food Protection*, 70(8), 1917-1926.
- Gilligan C. (1982). *In a different voice*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Locke, E.A., & Latham, G.P. (1990). *A Theory of Goal Setting and Task Performance*. Englewood Cliffs, NJ : Prentice-Hall.
- Mc Clelland, D. C., & Winter, D. G. (1971). *Motivating economic achievement: Accelerating economic development through psychological training*. New York: The Free Press.
- Rotter, J.B. (1982). *The Development and Applications of Social Learning Theory*. New York: Praeger Publishes.